

NORGES HØYESTERETT

Den 30. april 2014 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Stabel og Bårdsen og kst. dommer Kaasen i

HR-2014-00839-U, (sak nr. 2014/492), straffesak, anke over dom:

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

KJENNELSE OG BESLUTNING:

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens fellende dom i sak for overtredelse av straffeloven § 325 første ledd nr. 1.
- (2) Ved forelegg utferdiget av Asker og Bærum politidistrikt 13. november 2012 ble A siktet for overtredelse av:

"Straffeloven § 325 første ledd nr 1

for som bestillingsmann å ha utvist grov uforstand i tjenesten (§ 325 nr. 1), å ha foretatt en handling som på grunn av hans stilling er ham forbudt (§ 325 nr. 2) eller utenfor tjenesten å ha utvist et forhold, som gjør ham uværdig til eller virker nedbrytende på den for stillingen fornødene tillit eller aktelse (§ 325 nr. 5), jfr. domstoloven § 234 siste ledd hvor det fremgår at straffeloven § 325 gjelder tilsvarende for advokater og advokatfullmektiger.

Grunnlag:

Fredag 3. februar 2012 - som oppnevnt bistandsadvokat - mottok han fra Oslo politidistrikt en passordbeskyttet CD inneholdende straffesaksdokumenter i '22/7-saken'. (Passordet ble sendt fra Oslo politidistrikt til As kontor den 3. februar 2012 kl. 14.28 [Riktig tidspunkt er kl. 14.21.]). Han sørget derefter for at innholdet i CDen senere samme dag [ble] gjort tilgjengelig for media ved kopiering og overlevering.

Opplysningene fra straffesaksdokumentene ble gitt til media til tross for at Oslo politidistrikt på forhånd hadde bedt om at materialet (straffesaksdokumentene) ikke skulle publiseres uten samtykke. Det ble også gjort i strid med advokatforskriften, særlig kapittel 12, punkt 2.3.2. om fortrolig behandling av taushetsbelagte og av andre fortrolige opplysninger (jf. også punkt 2.4.2) og advokatforeningens retningslinjer for bistandsadvokater punkt 7.3. som setter forbud mot å gi pressen innsyn i eller opplysninger fra straffesaksdokumenter uten

politiets samtykke.

Grov uforstand er utvist - særlig fordi straffesaksdokumentene inneholdt opplysninger som - ved publisering - kan virke sterkt støtende for de etterlatte i "22/7-saken" og fordi publiseringen kan bevirke at vitner vil vegre seg for å avgi forklaring til politiet og rettsapparatet."

- (3) A vedtok ikke forelegget, og saken ble brakt inn for Oslo tingrett, som avsa dom 7. mars 2013 med slik domsslutning:

"A, født 00.00.1953, frifinnes."

- (4) Påtalemyndigheten anket frifinnelsen til Borgarting lagmannsrett, som 12. februar 2014 avsa dom med slik domsslutning:

"A, født 00. 00.1953, dømmes for overtredelse av straffeloven § 325 første ledd nr. 1 til en bot på 24 000 – tjuefiretusen – kroner, subsidiært fengsel i 12 – tolv – dager."

- (5) Dommen er avsagt under dissens, idet en av meddommerne stemte for frifinnelse.
- (6) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder bevisbedømmelsen, lovanvendelsen og saksbehandlingen. Det er inngitt støtteskriv fra advokat Sjødin, samt prosesskriv 21. mars, 27. mars og 2. april 2014. Det er også inngitt to tilleggsskriv fra advokat Elden 6. april og 27. april 2014. A har i korte trekk anført:
- (7) Straffeloven § 325 rammer ikke medvirkning, og kommer derfor ikke til anvendelse i denne saken. Det er en saksbehandlingsfeil at medvirkningsansvar ikke er drøftet. Det er heller ikke utvist grov uforstand etter bestemmelsen. Fortrolighetsplikten i advokatforskriften gjelder kun i forhold til egen klient, og er derfor ikke relevant ved vurderingen av om det er utvist grov uforstand. Bestemmelsen i straffeprosessloven § 107i kan ikke gis tilbakevirkende kraft. Domsgrunnene er mangelfulle, da det ikke foreligger en tilstrekkelig beskrivelse av den straffbare handlingen. Begrunnelsen for bevisvurderingen er heller ikke tilstrekkelig. Lagmannsretten tar feil i bevisvurderingen av om det er sannsynlig at hacking av politiets PC ville etterlate spor, og har snudd opp ned på det som faktisk ble sagt. Videre tar lagmannsretten feil når den ser bort fra at uvedkommende kan ha kommet seg inn på politiets PC via enheter i Bs hjemmenettverk. B har på flere punkter forklart seg uriktig. Det er også flere andre feil ved lagmannsrettens bevisvurdering. De privatengasjerte sakkyndige Møllerhaug og Hannemyr følte seg avbrutt av aktoratet. Dette kan ha virket inn på lagmannsrettens bevisvurdering. Møllerhaug har også funnet noen forskjeller i bildene som ble publisert som kan tilsi forskjellige kilder, og at papirkopier kan ha kommet på avveie. Det er et brudd på kontradiksjonsretten og bevisvurderingsreglene at lagmannsretten stoppet forklaringen fra advokat Eide om at en av journalistene var klient av A. Aktor er inhabil fordi han konfronterte politioverbetjent B med rapporten Kripos utarbeidet etter undersøkelse av speilkopi av Bs PC. Det vil være i strid med EMK artikkel 6 å domfelle A som en kilde til pressen, da A ikke kan føre adekvate bevis om hva kontakten med pressen besto i på grunn av pressens kildevern.
- (8) I tilleggsskrivet fra advokat Elden er det blant annet vist til at den tidligere klausuleringen av straffesaksdokumentene av 6. september 2011 var opphevet, at bistandsadvokatene ikke hadde taushetsplikt utover den som gjelder med egen klient etter straffeloven § 144, og at en eventuell overlevering av dokumentene til journalister ikke kan utgjøre grov uforstand i tjenesten. Det må være skranker for når og hvordan man kan iverksette etterforskning mot

kilder og hvilke metoder som kan benyttes, jf. EMK artikkel 10. Etterforskningen har provokasjonstilsnitt, og er i strid med både hjemmelskravet og forholdsmessighetskravet i EMK artikkel 8 og 6. Provokasjonen er uansett beheftet med så mange feil og mangler at den ikke kan tjene som grunnlag for domfellelse. Lagmannsretten skulle redegjort nærmere for om man har funnet det bevist at det er flere enn to bilder som er lekket, og ut fra hvilket bevisbilde. I Eldens andre støtteskriv er det gjort gjeldende at når lagmannsretten ikke var kjent med at utskrift av et avhør i "22/7-saken" var stjålet fra politihuset, er dette i strid med straffeprosessloven § 294.

(9) På vegne av A er det nedlagt slik påstand:

"Prinsipalt

1. A frifinnes.

Subsidiært

1. Borgarting lagmannsretts dom av 12.2.2014 oppheves."

(10) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle, og har i korte trekk gjort gjeldende:

(11) Det er en rekke anførsler som retter seg mot bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Denne delen av anken må avvises, jf. straffeprosessloven § 306 andre ledd. Domsgrunnene er ikke mangelfulle. Saken er tilstrekkelig opplyst. Det var ikke uriktig av lagmannsretten å tillate ført teledata som viser kontakt med journalisten A hevder er klient, og advokat Sjødin ble heller ikke stoppet i sin utspørring av advokat Eide om klientforholdet. Domfellelsen er ikke i strid med journalistenes kildevern. Aktor er ikke inhabil. A er ikke dømt for en medvirkningshandling, men en selvstendig overtredelse av straffeloven § 325. Det er utvist grov uforstand i tjenesten.

(12) *Påtalemyndigheten* har ikke uttalt seg til Eldens skriv 6. april og 27. april. Utvalget har ikke funnet behov for å innhente ytterligere uttalelser.

(13) *Påtalemyndigheten* har lagt ned slik påstand:

"1. Anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet avvises.

2. Anken over lovanvendelsen og saksbehandlingen tillates ikke fremmet."

(14) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A ble frifunnet i tingretten. Han har derfor – innenfor rammene av Høyesteretts kompetanse – rett til å få realitetsvurdert sin anke over lagmannsrettens fellende dom, i den forstand at hans anke bare kan nektes fremmet så langt Høyesteretts ankeutvalg enstemmig finner det klart at den ikke kan føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. En eventuell nektelse på dette grunnlaget skal begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.

(15) Store deler av anken gjelder i realiteten lagmannsrettens *bevisbedømmelse under skyldspørsmålet*. Denne kan Høyesterett ikke prøve, jf. straffeprosessloven § 306 andre ledd. Så langt anken retter seg mot bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, skal den avvises, jf. Rt. 2012 side 1861 avsnitt 15. Det hører heller ikke under Høyesterett å overprøve lagmannsrettens tolkning av vitneutsagn på bakgrunn av supplerende forklaringer avgitt etter lagmannsrettens dom, jf. Rt. 2011 side 1 avsnitt 16. Med utgangspunkt i det som gjøres gjeldende i anken, tilføyer utvalget at lagmannsrettens bevisresultat klart ikke bygger på slike åpenbare misforståelser av enkelte bevismidler, eller står i en slik motstrid med vitterlige

kjensgjerninger eller klare og uomtvistelige faktiske forhold, som etter praksis tilsier opphevelse på grunn av saksbehandlingsfeil, se Rt. 2009 side 801 avsnitt 17, Rt. 2011 side 1403 avsnitt 22 og Rt. 2013 side 1297 avsnitt 21.

- (16) Anken gjelder videre lagmannsrettens *lovanvendelse*. A er domfelt for overtredelse av straffeloven § 325 første ledd nr. 1 om "grov uforstand i tjenesten", jf. domstolloven § 234 fjerde ledd, ved at han i egenskap av oppnevnt bistandsadvokat, i strid med politiets pålegg, gjorde straffesaksdokumenter tilgjengelig for media. Han er av lagmannsretten domfelt som hovedmann, med bistand fra ansatte. Lagmannsretten skriver følgende om dette:

"Lagmannsretten finner det utvilsomt at dersom lekkasjen stammer fra CD'en som ble utlevert til As kontor, har A selv utført en handling som rammes av straffeloven § 325 nr. 1. Han visste at CD'en kunne hentes fra kl. 13.00 den 3. februar 2012, og han hadde gitt C A fullmakt til og beskjed om å hente CD'en. Han hadde gitt den andre sekretæren tilgang til sin e-postkonto og hadde bedt henne be om å få passordet tilsendt og sende det videre til advokatfullmektig D. Advokatfullmektigen fikk både CD'en og passordet fra sekretærene etter beskjed fra A. Lagmannsretten ser det som helt utenkelig at noen ved As kontor kan ha gitt straffesaksdokumentene til utenforstående uten at A hadde gitt beskjed om det. A har i sin forklaring for lagmannsretten understreket at han ikke på noe tidspunkt har mistenkt noen ved kontoret for å ha gitt media tilgang til innholdet på CD'en. Så vel A som de øvrige ved kontoret som har avgitt forklaring for lagmannsretten, har benektet at saken har vært tatt opp internt med sikte på å avklare om noen ved kontoret står bak lekkasjen. En utlevering av innholdet på CD'en til media uten at A var kjent med det, ville vært et alvorlig tillitsbrudd overfor A. Lagmannsretten ser det som svært lite sannsynlig at A ville unnlatt fulgt opp en slik handling med konkrete undersøkelser og tiltak.

Dersom det er innholdet på den CD'en som ble utlevert til As kontor som er gjort tilgjengelig for media, er det ikke avgjørende for As straffansvar om han personlig har overlevert politidokumentene og passordet, eller om han har fått én eller flere andre til å gjøre det for seg. Lagmannsretten finner det utvilsomt at det i så fall er A som har besluttet og organisert overleveringen. Han har da sørget for at innholdet ble gjort tilgjengelig for media, jf. gjerningsbeskrivelsen i forelegget."

- (17) Det var på denne bakgrunn ikke nødvendig for lagmannsretten å gå inn på hvor langt straffeloven § 325 første ledd nr. 1 også rammer medvirkning.
- (18) For så vidt gjelder spørsmålet om det foreligger "grov uforstand i tjenesten", har lagmannsretten sagt følgende:

"For at det skal foreligge grov uforstand i tjenesten, må det foreligge en 'kvalifisert klanderverdig opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet', jf. Rt. 1986 side 670. Lagmannsretten finner det klart at det vil være grov uforstand i tjenesten dersom A den 3. februar 2012 sørget for at media fikk tilgang til straffesaksdokumentene som var utlevert til ham som bistandsadvokat. A hadde ikke adgang til å vise dokumentene til andre enn klienten og hadde ikke bedt om eller fått samtykke til å gi dokumenter videre til media. A hadde ansvaret for at dokumentene ikke kom på avveie og var forpliktet til å sørge for betryggende oppbevaring og håndtering av informasjonen, jf. advokatforskriften kapittel 12, særlig punkt 2.3.2 og 2.3.3."

- (19) Høyesteretts ankeutvalg finner det klart at det som her er sitert gir uttrykk for en riktig lovanvendelse, og at anken på dette punktet derfor ikke kan føre frem.
- (20) Anken over lagmannsrettens *saksbehandling* gjelder en rekke forhold. A har i anken særlig fremhevet at lagmannsrettens dom har mangelfulle domsgrunner, at de sakkyndige følte seg avbrutt av aktor, at forsvarer uhjemlet ble avskåret fra videre eksaminasjon av et vitne, at domfellelsen er i strid med kildevernet for journalister og at aktor var inhabil. Høyesteretts

ankeutvalg finner det klart at intet av dette kan føre frem. Utvalget ser ikke grunn til å kommentere alle enkelthetene, men konstaterer at saksbehandlingen samlet sett uten tvil har vært forsvarlig, at lagmannsrettens dom er meget grundig og at de ulike sider av bevisbedømmelsen er inngående beskrevet og forståelig begrunnet – dommen etterlater ikke noe uforklart "springende punkt".

- (21) Utvalget legger til at bruken av "vannmerking" for å spore lekkasjen av straffesaksdokumentene ikke innebærer at etterforskningen i denne saken hadde et provokasjonstilsnitt. At det for lagmannsretten ikke ble gitt opplysninger om at et politiavhør i den såkalte "22/7-saken" var kommet på avveier fra politihuset i Oslo, og at denne informasjonen heller ikke var gjort kjent for As forsvarer, representerer – blant annet i lys av lagmannsrettens bemerkninger på side 16 – ikke et brudd på straffeprosessloven § 294 som vil kunne medføre opphevelse av lagmannsrettens dom.
- (22) Ettersom anken over lovanvendelsen og saksbehandlingen klart ikke kan føre frem, og anken heller ikke reiser spørsmål av betydning utover saken eller som det av andre grunner er særlig viktig å få prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling.
- (23) Kjennelsen og beslutningen er enstemmig.

SLUTNING I KJENNELSE :

Anken avvises så langt den gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet.

SLUTNING I BESLUTNING :

Anken for øvrig tillates ikke fremmet.

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Ingse Stabel
(sign.)

Knut Kaasen
(sign.)

Riktig utskrift: